

ความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยควรจะขึ้นอยู่กับกระทรวงศึกษาธิการหรือไม่ คำถามนี้ดูเหมือนจะมีคำตอบว่า ไม่ควร トラบไตที่กระทรวงศึกษาธิการยังไม่พร้อมรับภาระ ถ้าเช่นนั้น มหาวิทยาลัยควรเป็นอิสระหรือ ก็มีคำตอบว่า ไม่ควร เพราะมหาวิทยาลัย ในปัจจุบันก็ยังไม่พร้อมอีกเช่นกัน

ปัญหาทั้งหลายเหล่านี้เกิดขึ้นเพราะต่างมองปัญหาที่คนละด้าน กระทรวงศึกษาธิการนั้น ก็คิดว่า เห็นเป็นหน้าที่ในการจัดการศึกษาของชาติโดยตรง ส่วนมหาวิทยาลัย ก็คิดไม่ผิด ที่ถือว่า สถาบันอันมากมายไปด้วยอุดมคติแลอุดมการณ์นั้น ไม่น่าจะนำตัวเข้าไปผูกมัดกับระบบที่ทำให้ไม่คล่องตัว ถึงจะต้องพึ่งรัฐในด้านการเงินอยู่ ก็พึงตระหนักในแง่ของความเป็นอิสระไว้ให้มาก ความคิดที่จะเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาลจึงเกิดขึ้น

แต่ที่จริงนั้น มหาวิทยาลัยจะขึ้นอยู่กับหน่วยงานใดก็ตาม ย่อมเห็นความจริงที่ว่า มหาวิทยาลัยต้องเป็นอิสระทั้งในการให้ความรู้ และในการใฝ่หาความรู้ไปไม่พิน หากขึ้นอยู่กับกระทรวงศึกษาธิการ ก็เชื่อว่าจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงระบบงานอย่างขนานใหญ่ในกระทรวงศึกษาธิการนั่นเอง เพื่อให้พร้อมรับกับความเป็นอิสระของสถาบันนั้น

ข้อนำคิดนั้นอยู่ตรงที่ว่า ความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยนั้นมีอยู่จริงหรือไม่ ทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคตอันไม่แน่นอนก็ตาม มหาวิทยาลัยอาจมีอิสระในการกำหนดหลักสูตร และวางวิธิตำเนินการศึกษาพอสมควร ความอิสระเช่นนี้เป็นหลักการ ซึ่งอาจปรับไปตามภาวะที่เหมาะสมที่สุดได้ แต่ความเป็นอิสระแท้จริงในทางปฏิบัติแล้ว สถาบันอันมีนามว่า มหาวิทยาลัยของเรา ยังไม่เคยมีเลย ไม่ว่าจะในครั้งไหน ระบบบริหารงานมหาวิทยาลัยยังมากอยู่ด้วยแบบพีธี เช่นหน่วยงานราชการทั่วๆ ไปอยู่นั่นเอง

ยิ่งมหาวิทยาลัยต่างจังหวัดด้วยแล้ว หากผู้บริหารไม่เป็นงานบริหาร การตัดสินใจต้องขึ้นอยู่กับส่วนกลางหรือผู้ใหญ่ที่เหนือๆ ขึ้นไป ก็เลยไม่เป็นอันต้องได้ทำอะไร นอกไปจากงานประจำวัน ซึ่งควรเป็นหน้าที่ของสำนักงานเลขาธิการ ไม่มีเวลาได้คิดได้ทำสิ่งใหม่ๆ ซึ่งควรเป็นหน้าที่และเป็นประโยชน์แก่มหาวิทยาลัยโดยตรงได้เลย

การรวมอำนาจนั้นดีสำหรับหน่วยงานเล็กๆ หรือสำหรับประเทศที่ค่อยพัฒนาอยู่มากๆ ประเทศที่อยู่ในระหว่างพัฒนาเช่นไทยเรา ได้เริ่มตระหนักถึงความสำคัญของการกระจายอำนาจ โดยเริ่มทดลองเปลี่ยนสถาบันต่างๆ ให้อยู่ในลักษณะกระจายอำนาจบ้าง แต่แล้วก็ต้องเรียกคืน เพราะไปไม่รอด ตัวอย่างที่เห็นๆ กันอยู่ก็คือ การศึกษาประชาบาล ซึ่งขึ้นอยู่กับองค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยวัตถุประสงค์นั้น ต้องการให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนในการจัดการศึกษาท้องถิ่นให้มากที่สุด ตามหลักการกระจายอำนาจ แต่เวลาปฏิบัติจริงก็ยังคงอาศัยศึกษาราชการจังหวัดอยู่นั่นเอง จึงเป็นเสมือนหน่วยงานฝากเท่านั้น นับเป็นความล้มเหลวอย่างหนึ่งของการศึกษาประชาบาล อันมีที่มาจากความไม่มีอิสระในทางปฏิบัติอย่างแท้จริง ซึ่งก็น่าจะคนให้แก่กระทรวงศึกษาธิการเสีย อย่างที่คิดจะรวมมหาวิทยาลัยเข้าด้วยนั้น หากจัดปัญหาได้แล้ว มหาวิทยาลัยน่าที่จะเป็นหน่วยงานตัวอย่างแห่งการกระจายอำนาจได้เต็มที่

มหาวิทยาลัย จะขึ้นหรือไม่ขึ้นกับใคร หรือจะอยู่ในกำกับของใครก็ตาม ล้วนเป็นปัญหาปลีกย่อยไปเสียสิ้น คราบหมมหาวิทยาลัยยังไม่เป็นตัวของตัวเอง อย่างที่เป็นกันอยู่มากในทุกวันนี้